

Notitie hockey kunstgrassystemen

Projectnaam:

ROK Advies- en ingenieursdiensten Sport

Notitie afweging zand- of waterveld Madese HC

Projectnummer: 26-2691

Opdrachtgever: Gemeente Drimmelen

8 april 2026

Versie: V01

Auteur(s): Seth van der Wielen | KYBYS

Vrijgave: Stijn de Man | KYBYS

KYBYS

...voor ingenieu[r]s advies

Inleiding

De keuze voor een bepaald type hockeyveld

De Gemeente Drimmelen heeft KYBYS gevraagd om een onderbouwd advies op te stellen voor de herinrichting van veld 1 (het hoofdveld) van de Madese Hockey Club (MHC). Centraal in deze opdracht staat de afweging tussen twee veelgebruikte en bewezen veldtypen binnen de hockeysport: een zandkunstgrasveld en een waterkunstgrasveld. Beide varianten kennen hun eigen kenmerken en aandachtspunten, die van invloed zijn op zowel de sporttechnische kwaliteit als het gebruik en beheer op de lange termijn.

Een antwoord willen geven op 'wat is nu het beste veld?' is niet eenduidig te geven. De keuze hangt af van welke doelstelling je daarbij centraal stelt. Wil je een veld dat zich het beste leent voor tophockey? Een veld met een lange levensduur of misschien een veld waarop zo min mogelijk blessuregevallen optreden? Het is onmogelijk om eenduidig vast te stellen wat 'het beste veld' is. Niet zelden legt de gebruiker het zwaartepunt anders dan de eigenaar van het veld. In deze korte notitie is uiteengezet welke overwegingen een rol kunnen spelen.

In deze notitie vliegen we de vraag 'wat is het beste veld' aan vanuit drie verschillende invalshoeken:

1. Accommodatiebeleid en sportstimulering
2. Gezonde leefomgeving
3. Financiële haalbaarheid

Het doel is te komen tot een realistische en bestuurlijk uitlegbare afweging, die uitmondt in een heldere en onderbouwde keuze die aansluit bij zowel de ambities van de vereniging als de kaders en wensen van de gemeente.

We kijken zoals gesteld primair naar zandkunstgras en waterkunstgras. Daarnaast staan we stil bij zogenaamde 'dryhockey-systemen'. Het *waarom* daarvan wordt u duidelijk in deze notitie. Dryhockey-systemen trachten de speeleigenschappen van een waterveld te benaderen zonder (structurele) gebruikmaking van een beregeningsinstallatie. Hoewel de ontwikkeling veelbelovend is, bevinden dryhockey-systemen zich in een doorontwikkelingsfase en is de gebruikservaring beperkt.

Speelniveau

De KNHB geeft geen bindende richtlijnen voor het type hockeyveld in relatie tot het spelniveau. De keuze voor het veldtype is naast het (huidige) speelniveau namelijk onder andere afhankelijk van het ambitieniveau van de vereniging en de financiële middelen waarover de vereniging, of de eigenaar van het sportpark, beschikt.

Speelniveau
Voor Hoofdklasse / Promotieklasse / Overgangsklasse en 1e klasse zijn watervelden de standaard. We hebben het dan uiteraard over het hoofdveld, daar waar de eerste elftallen hun wedstrijden op spelen, niet over eventueel overig aanwezige hockeyvelden.
Ook in de 2e en 3e klasse zie je steeds vaker dat er op watervelden gespeeld wordt. Het gaat dan om klassen die wij intern vaak kwalificeren als 'licht prestatief'. Oftewel geen topniveau, maar ook niet een niveau om te typeren als breedtesport.

Het eerste dameselftal van MHC komt momenteel uit in de 3e klasse. Binnen deze competitie beschikken de tegenstanders overwegend over watervelden. Landelijk is het beeld dat verenigingen zonder waterveld in een dergelijke situatie op termijn een achterstand oplopen. Dit bemoeilijkt de sportieve doorontwikkeling en leidt niet zelden tot een verschuiving van talentvolle jeugdspelers naar omliggende verenigingen. In dit geval zou het dan gaan om verenigingen in omliggende gemeenten.

Waterveld
Wat onderscheidt een waterveld van een zandingestrooid kunstgrasveld? Op een waterveld zijn hogere balsnelheden mogelijk in combinatie met speltechnieken zoals het liften of choppen van de bal en het stuiterend meenemen van de bal (3D-hockey). Daarnaast is een groot verschil dat er op een waterveld slidings gemaakt kunnen worden, zonder dat daardoor blessures ontstaan. Sowieso is de kans op blessures op waterkunstgras geringer vanwege de demping van de mat.

De term 'waterveld' of 'waterkunstgras' is niet eenduidig. Het is een verzamelnaam voor een hele groep kunstgrassystemen waarvan de duurste systemen worden gebouwd op asfalt. Uit praktische overwegingen laten we die systemen buiten beschouwing. Wat resteert zijn systemen met een zogenaamde ongebonden fundering (vaak: lava). Zonder verdere onderbouwing anders dan 'kwaliteit en technische risico's' gaan we uit van een zogenaamde ET-layer op de ongebonden fundering. De opbouw is dan als volgt:

<u>Waterveld (van boven naar onderen):</u>
- Toplaag / kunstgrasmat
- ET-layer
- Lava (of een andere ongebonden funderingsmateriaal)
- (Bestaand) zandpakket
- (Bestaande) drainage

Als adviseur komen we met regelmaat op plaatsen waar clubs op 2e of 3e klasse-niveau spelen maar een hoog ambitieniveau hebben en inzetten op de ontwikkeling van jeugdspelers. Gelet op de relatief beperkte aanlegkosten wordt in die gevallen vaak gekozen om een waterkunstgrasveld aan te leggen op een ongebonden fundering in combinatie met een ET-layer. In die gevallen gaat het vaak om verenigingen die in staat zijn en bereid zijn om een financiële bijdrage te leveren.

Vergelijking kunstgrassystemen

In onderstaande tabel zijn de varianten onderling met elkaar vergeleken aan de hand van een aantal inhoudelijke beoordelingscriteria. Daarbij is onderscheid gemaakt in drie hoofdaspecten:

1. Accommodatiebeleid en sportstimulering
2. Gezonde leefomgeving
3. Financiële haalbaarheid

Deze hoofdaspecten sluiten aan bij de beleidsdoelstellingen van de gemeente en vormen gezamenlijk een integraal afwegingskader.
Per hoofdaspect is vervolgens een nadere uitwerking gemaakt in twee subcriteria. Deze subcriteria zijn niet limitatief of absoluut, maar geven een representatieve doorsnede van de belangrijkste inhoudelijke overwegingen. De keuze voor deze subcriteria is in afstemming met het ambtelijk apparaat tot stand gekomen en dient als praktisch hulpmiddel om de varianten op een gestructureerde en onderling vergelijkbare wijze te beoordelen. Hiermee wordt beoogd om de besluitvorming te ondersteunen, zonder de complexiteit van de afweging te reduceren tot een puur rekenkundige exercitie. Het afwegingskader biedt inzicht en richting, waarbij ruimte blijft voor een integrale bestuurlijke afweging.

De beoordelingscriteria hebben betrekking op de afweging voor een bepaald type kunstgrassysteem en zijn weergegeven in een vijfpuntsschaal (++, +, 0, -, --). Onderstaande waarden zijn indicatief en relatief, ten behoeve van een onderling vergelijk.

Aspecten → / **Varianten ↓**	**Accommodatiebeleid en sportstimulering**		**Gezonde leefomgeving**		**Financiële haalbaarheid**	
	Algemene speeleigenschappen	*Ledenbehoud en -ontwikkeling*	*Waterverbruik*	*Hittestress*	*Kosten aanleg*	*Totale eigendomskosten (TCO) over 30 jaar*
Zandkunstgras Lava/Foam	-	-	++	0	++	++
Waterveld Lava/ET-layer	++	++	--	++	-	-
Dryhockey Pure-EP	+	+	++	-	0	0

Opmerking:
* = uitgaande van aanleg van het veld zonder een beregeningsinstallaties

Uiteindelijke keuze

Keuze voor het beste veld.

De vergelijking van de verschillende kunstgrassystemen laat zien dat er geen eenduidig ‘beste veld’ bestaat. Elk systeem kent zijn eigen sterke en minder sterke punten, afhankelijk van het perspectief van waaruit gekeken wordt. Het afwegingskader in deze notitie maakt deze verschillen inzichtelijk, maar schrijft geen uitkomst voor.
De uiteindelijke keuze is daarmee nadrukkelijk een bestuurlijke afweging. Het is aan de lezer om te bepalen welke van de benoemde criteria zwaarder of minder zwaar wegen. Daarbij kan bijvoorbeeld meer nadruk worden gelegd op sporttechnische kwaliteit en sportontwikkeling, op de impact op de leefomgeving of juist op financiële haalbaarheid.

In deze afweging speelt ook de rol van de vereniging een belangrijke factor. De Madese Hockey Club heeft aangegeven bereid en in staat te zijn een substantiële financiële bijdrage te leveren. Een dergelijke bijdrage kan de financiële impact voor de gemeente aanzienlijk verkleinen en maakt het mogelijk om de keuze voor een kwalitatief hoogwaardiger veldtype in een ander perspectief te plaatsen. Tegelijkertijd laat een investering vanuit de vereniging zien dat er sprake is van ambitie en een duidelijke wens om sportieve ontwikkeling en aantrekkingskracht richting de toekomst te versterken.
Dit sluit aan bij het beeld dat op het huidige speelniveau (3e klasse, licht prestatief) een waterveld steeds vaker de norm wordt. Het realiseren van een dergelijk veld kan bijdragen aan het behouden en aantrekken van leden en het versterken van de positie van de vereniging binnen de regio.
Een keuze voor een waterveld of dryhockey-systeem brengt echter ook consequenties met zich mee op het gebied van waterverbruik, beheer en totale eigendomskosten. Tegelijkertijd bieden deze systemen mogelijkheden om waterbergingssystemen toe te passen, waarmee de nadelige effecten van watervelden effectief kunnen worden beperkt. Juist op deze punten liggen duidelijke aanknopingspunten voor de gemeente om invulling te geven aan ambities op het gebied van een gezonde en duurzame leefomgeving.

Alles overziend komt de keuze neer op de vraag welk perspectief leidend wordt geacht: een primair financiële en beheersmatige benadering, of een keuze die sterker inzet op sportieve kwaliteit en toekomstbestendigheid van de vereniging, al dan niet in combinatie met duurzaamheidsdoelstellingen.
Deze notitie biedt de inhoudelijke bouwstenen voor die afweging. De uiteindelijke keuze ligt bij u.